

Riigikogu keskkonnakomisjon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn

Meie 08.12.2017 nr 4/327

Arvamuse avaldamine jäätmeseaduse 495 SE eelnõu kohta

Lugupeetud Rainer Vakra!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit, Eesti Elektrotehnika- ja Elektritehnika Tööstuse Liit, Eesti Plastitööstuse Liit, Eesti Mööblitootjate Liit, Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit ja Eesti Kaupmeeste Liit pöörduvad Riigikogu keskkonnakomisjoni poole seoses jäätmeseaduse (495 SE) eelnõuga.

Tööstussektori esindajad said eelmisel nädalal teada, et eelnõu on jõudnud Riigikogu menetlusse ning selle lühikese ajaga oleme eelnõus tuvastanud hulgaliselt probleeme. Näiteks sisaldub eelnõus punkte, mille täitmisega kaasnevad tootjatele märkimisväärsed kulud, kuid nende sätete mõju ei ole eelnõu koostajad pidanud vajalikuks analüüsida või ei ole aru saanud, et muudatusega kaasneb oluline mõju. Samuti tekitab meile muret asjaolu, et seletuskirjas on varjatud mitmeid olulisi muudatusi. Oleme leidnud sätteid, mille juurde on lisatud selgitus, et tegemist on kehtiva õigusnormiga, kuid tegelikult on olemasolevat õigusnormi oluliselt muudetud.

Kuna tegemist on väga mahuka eelnõuga ja meil on olnud võimalus eelnõuga tutvuda vaid mõned päevad, kuid oleme selle aja jooksul tuvastanud olulisi puudujääke, teeme ettepaneku peatada eelnõu menetlus. Tööstussektorid vajavad täiendavat aega eelnõu analüüsimiseks ning kõikide kitsaskohtade väljatoomiseks, sest tootjatele pannakse kohustusi, mille mõju pole hinnatud ning mille täitmiseks pole loodud vajalikke eeldusi ja tingimusi. Leiame, et keskkonnakomisjon peab pärast tööstussektori täiendava tagasiside andmist korraldada erinevaid osapooli kaasava arutelu.

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et hetkel on EL-s arutlusel jäätmedirektiivi ning pakendi- ja pakendijäätmete direktiivi muudatused. Tõenäoliselt lõpeb järgmisel aastal ELi ringmajanduse paketi arutelu ning seoses sellega on mõlemas direktiivis toimumas olulised muudatused ja täiendused. On väga tõenäoline, et uus jäätmeseadus vajaks lähiajal uusi muudatusi. Seega võiks keskkonnakomisjon kaaluda lahendust, kus eelnõu menetlemist jätkatakse alles siis, kui on teada ka asjakohaste direktiivide muudatused.

Järgnevalt toome esile mõned detailsemad märkused ja ettepanekud, mida oleme lühikese aja jooksul tuvastanud.

1. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ühendamine

Tunnustame eelnõu koostajaid selle eest, et eelnõuga on kõrvaldatud mitmed kehtiva õiguse vastuolud ning ühtlustatud erinevaid nõudeid. Samas ei ole me veendunud, et pakendiseaduse liitmine jäätmeseadusega muudab selle valdkonna õigusaktidest arusaamist ettevõtjate jaoks selgemaks ja arusaadavamaks. Ettevõtjate aga ka elanikkonna ja kohalike omavalitsuste teadlikkus pakendiseadusest on kahjuks madal ning keskkonnahoidlik käitumine jääb tihti ka lihtsalt teadmatuse taha. Pakendiseaduse liitmine jäätmeseadusega ilmselt ei paranda ettevõtjate teadmisi pakendite käitlemise nõuetest, vaid lisab segadust veelgi. Eelnõu liigendab senisest palju enam pakendiga seotud regulatsioone, segab need teiste valdkondadega ning muudab seaduse mõttest aru saamise oluliselt keerukamaks.

2. Eelnõu § 20 lg 1 on sätestatud järgmiselt:

„§ 20. Tootja

(1) Tootja käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes oma majandus- või kutsetegevuse raames kavandab, projekteerib, valmistab, töötleb, veab sisse tooteid ja kes sõltumata müügiviisist, kaasa arvatud müük sidevahendi abil, laseb tooteid turule.“

Hetkel jääb ebaselgeks, keda loetakse tootjaks. Seletuskirjas on seda mõistet väga pealiskaudselt selgitatud. Näiteks, kas ja millisel juhul loetakse tootjaks väljaspool Eestit toodetud valmistoodete maaletoojat ja turundajat? Palume täpsustada eelnõus ja seletuskirjas tootja mõistet.

3. Eelnõu § 38 lg 1 on sätestatud järgmiselt:

„§ 38. Tootja põhikohustused jäätmetekke vältimisel

(1) Tootja peab kavandama, projekteerima, valmistama ja Eestisse sisse vedama eeskätt selliseid tooteid, mis on tehniliselt vastupidavad ja taaskasutatavad ning mille kasutuselt kõrvaldamisel tekkivad jäätmed on käideldavad keskkonnahoidlikult, eelkõige taaskasutatavad võimalikult suurel määral.“

Nimetatud säte puudub kehtivast jäätmeseadusest ning meile jääb ebaselgeks, miks on see säte eelnõusse lisatud. Sellele küsimusele ei anna kahjuks vastust ka seletuskiri. Lisaks juhime tähelepanu asjaolule, et täna puuduvad vajalikud standardid kõigi erinevate tooteliikide osas, mille alusel oleks võimalik tootjal lihtsalt ja arusaadavalt hinnata, kas toode on näiteks tehniliselt vastupidav või kas jäätmed on käideldavad keskkonnahoidlikult. Kuna standardid puuduvad, siis ei ole võimalik tootjatel ühetaoliselt sellest normist kinni pidada. Palume arvesse võtta, et toodete kavandamisega seonduvat, sh nende ohutust ja nõuetele vastavust, juba reguleerib toote nõuetele vastavuse seadus. Lisaks tagatakse nimetatud seadusega kaupade vaba liikumine, mis on tootjatele äärmiselt oluline põhimõte, ja millega käesolevas eelnõus kahjuks ei arvestata. Toote nõuetele vastavuse seaduse alusel on Vabariigi Valitsusel ja valdkonna eest vastutaval ministril õigus kehtestada tootele nõuded ja nendele nõuetele vastamise tõendamise kord – seda õigust on ka väga paljude erinevate tooteliikide osas rakendatud.

Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku viidatud säte edaspidi eelnõust välja jätta.

4. Eelnõu § 39 on sätestatud järgmiselt:

„§ 39. Tootja kohustus anda toote kohta informatsiooni toote keskkonnahoidlikuks kasutamiseks ja keskkonnahoidliku käitlemise tagamiseks

(1) Selleks et võimaldada toote kasutajal vähendada või vältida toote kasutamisel tekkivaid keskkonnahäiringuid, teavitab tootja kasutajat keskkonnaga seotud toote omadustest, nagu toote valmistamiseks kulunud energia ja materjalid, toote kestvuse pikendamise, korrashoiu, parandamise ja uuendamise võimalused.

(2) Tootja on kohustatud seoses tema tootest tekkivate jäätmete töötlemise ja taaskasutamisega andma jäätmekäitlejale teavet kasutatud materjalide ja toote komponentide, ohtlike ainete olemasolu ja nende asukoha kohta tootes, et võimaldada tootest tekkinud jäätmete keskkonnahoidlikku käitlemist.“

Kehtiva õiguse kohaselt tuleb eelnõu § 39 lõikes 1 sisalduvaid nõudeid täita üksnes osaliselt ja ainult probleemtoodete osas. Eelnõuga laiendatakse seda kohustust kõikidele toodetele. Kahjuks on unustatud analüüsida selle muudatuse mõju tootjatele või on ekslikult arvatud, et sellel puudub oluline mõju. Oleme saanud tööstusettevõtjatelt tagasisidet, et sellise kohustuse laiendamine kõikidele tootjatele toob kaasa märkimisväärse hinnatõusu ja halvendab kohalike toodete konkurentsivõimet võrreldes imporditud toodetega kolmandatest riikidest. Eelnõu jõustumisel tuleb näiteks iga toote kohta teada anda, kui palju on selle toote valmistamiseks kulunud energiat. Kui toote komponendid pärinevad erinevatest riikidest, sh väljastpoolt EL-i, siis võib olla väga keeruline seda infot kätte saada, kui teistes riikides puudub sama kohustus. Sageli ei ole tootjal ka teada, kui palju energiat kulus täpselt ühe toote tootmiseks. Samuti puudub metoodika, standardid ja referents, kuidas esitada infot toote tootmiseks kulunud energia ja materjalide kohta. Paljudel toodetel on lühem eluiga ja oluliselt väiksem mõju keskkonnale kui probleemtoodetel ning seetõttu võib kulutatud energia teabe lisamine toote juurde osutada ebamõistlikuks halduskoormuseks nii tootjatele kui ka avalikule sektorile, kes peab teostama selle üle järeelvalvet ning tagama võimalused vaidluste korral sõltumatu ekspertiisi teostamiseks.

Juhime tähelepanu, et kõnealuseid nõudeid reguleeritakse EL-s samuti toote nõuetele vastavuse regulatsiooni kaudu üldisel tasandil ning vertikaalsete erioigusaktidega erinevate tooteliikide kohta (nt mänguasjad, kemikaalid, ehitustooted, elektroonikatooted, kosmeetikatooted jne). Sel juhul on olemas ka vajalikud standardid asjakohaste nõuete täitmiseks ja teabe edastamiseks. Seejuures on äärmiselt oluline lähtuda toote nõuetele vastavuse regulatsioonist, kuivõrd see tugineb muu hulgas ka kaupade vaba liikumise põhimõtte kaitsmisele. Jäätmealased õigusaktid sama põhimõtet ei kaitse ning pole seega õiged instrumendid toodete kavandamise üldiseks reguleerimiseks.

Eelnõu § 39 lõikest 2 tulenev kohustus on printsipiaalselt õige, kuid praktikas on seda väga keeruline rakendada. Täpsustamata on jäetud, milliseid ohtlike aineid silmas peetakse ning millisest kontsentratsioonist alates. Hetkel reguleerib kõnealust teemat EL-i kemikaaliregulatsioon (CLP määrus, REACH määrus jne), samuti väga paljud eriregulatsioonid erinevate tooteliikide kohta. Rakendamise võimalikkuse tagamiseks on neis kirjeldatud õigusaktides selgelt määratletud, mida peetakse silmas ohtlike ainete raames ning millisest kontsentratsioonist alates erinevad nõuded kohalduvad. Näiteks REACH määrus sätestab kohustuse esitada teavet tootes sisalduvate ainete kohta: “iga tarnija, kelle tarnitav toode sisaldab väga ohtlikku ainet, kontsentratsioonis üle 0,1 massiprotsendi, esitab toote saajale piisavalt tarnijale kättesaadavat teavet, et võimaldada toote ohutut kasutamist”. Kokkuvõttes leiame, et eelnõus toodud säte pole vajalik, kuivõrd dubleerib mõistlikus osas olemasolevat ning ülejäänud osas on praktikas rakendamatu.

Teeme ettepaneku jätta eelnõust välja § 39.

5. Eelnõu § 160 lg 3 on sätestatud järgmiselt:

„§ 160. Pakendikomisjon

(3) Pakendikomisjoni asjaomaste ministriumide, kohaliku omavalitsuse üksuste, Keskkonnainspektsiooni, Tarbijakaitseameti, Konkurentsiameti, Maksu- ja Tolliameti ja jäätmekäitluse erialaliitude esindajatest ning eriala asjatundjatest moodustab valdkonna eest vastutav minister.“

Teeme ettepaneku lisada pakendikomisjoni koosseisu ka pakendiettevõtjad. Kehtiva pakendiseaduse § 18 lg 2 kohaselt kuuluvad pakendiettevõtjad täna pakendikomisjoni koosseisu ning palume seda põhimõtet uue seadusega mitte muuta.

6. Eelnõu § 174 lg 4 on sõnastatud järgmiselt:

„§ 174. Pakendi märgistamine

(4) Pakendi ja pakendijäätmete kogumise, korduskasutuse ja taaskasutamise lihtsustamiseks tuleb pakendiettevõtjal kanda pakendile või etiketile:

1) märk, mis näitab pakendiettevõtja kohustuste üleandmist vastavalt käesoleva seaduse § 166 lõikele 2;

2) pakendimaterjali iseloomustav märgistus vastavalt komisjoni otsusele 97/129/EÜ, millega kehtestatakse pakendimaterjali identifitseerimissüsteem vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta (ELT L 50, 20.02.1997, lk 28–31), ja informatsiooni sellise pakendi looduses lagunemise aja kohta;

3) muud andmed, mida pakendiettevõtja vajalikuks peab ja mis ei ole vastuolus seadusega ega raskenda põhiteksti mõistmist.“

Meile jääb arusaamatuks, miks on viidatud sättes pakendiettevõtjatele tehtud kohustuslikuks kanda pakendile või etiketile täiendav märk, märgistus või muud andmed. Kehtiva pakendiseaduse § 23 lõike 3 alusel on pakendiettevõtjatel selline võimalus, kuid puudub kohustus. Kahjuks ei ole ka seletuskirjas selgitatud, miks on võimalus asendatud kohustusega. Seletuskiri annab selle sätte kohta hoopis eksitavat infot, mille kohaselt ei ole sättes üldse muudatusi tehtud. Palume viidatud sättes asendada sõna „tuleb“ sõnaga „võib“ ehk võtta üle pakendiseaduse § 23 lõike 3 sõnastus.

Loodame, et peate võimalikuks meie ettepanekuid arvesse võtta. Peame väga oluliseks, et keskkonnakomisjon korraldaks selle eelnõu arutamiseks eraldi arutelu, kuhu kutsutakse ka tööstussektori esindajad.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Pöördumisega on liitunud:

Eesti Keemiatööstuse Liit
Eesti Toiduainetööstuse Liit
Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit
Eesti Elektroonikatööstuse Liit
Eesti Plastitööstuse Liit
Eesti Mööblitootjate Liit
Eesti Masinatööstuse Liit
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit
Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit
Eesti Kaupmeeste Liit

Teadmiseks:

Keskkonnaministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium